

פנינים מהדף היומי של שבוע הנא, מעילה יז/ב

בן-תמליון

השד "בן-תמליון" שהגיע לקראת רבי שמעון בר יוחאי לא היה בנו של שד בשם זה. "בן" אינו הגדרת יחוס, אלא "בן" הוא שם תאר, כמו ש"בן-חיל", "בן-תורה", או "בן-בליעל", אינו הבן של אבא הנושא שם זה, אלא שם תאר לאדם המושפך לאותה מעלה או לאותה קבוצה. כי התאר "בן", אינו מעניק למי שהצטרף זה עתה לקבוצה מסוימת, אלא למי שרכש תאר זה במשך תקופה ארוכה, רק אז שם תאר זה הצטרף אליו באופן שלא נתן להפדרה, כפי שאי-אפשר להפריד בן מאביו. על כן בתאר "צדיק בן צדיק", אין לבחון את אביו כלל, אלא הוא עצמו נושא תאר זה באופן כל כך מהותי, אחר שרכש אותו בביעית אמת. כמו כן להפך: "רשע בן רשע" הוא כפי שאמרו חז"ל על נבוכדנאצר: "רשע בן רשע בן בנו של נמרוד הרשע", למרות שהוא לא היה מצאצאיו, אלא שהלך בדרכו וחקה את מעשיו (חגיגה יג/א תוס': "בן בנו של נמרוד הרשע"), דהינו: רשע זה רכש את רשעותו באופן קבוע, יציב ורצוף, עד שהרשעות הפכה להיות חלק בלתי נפרד מישותו.

"תמליון"

השם "בן-תמליון" מרכיב מצמד המילים: 'תמלא-יון', המלמד על מלוי סאת העוונות שלהם. הם עדין חשים את עצמם חזקים, גוזרים גזרות ושולטים, אבל ההתפוררות כבר נמצאת בפנים, וזה אף ענין של זמן שהכל יקרה, יעלה ויהפך לאבק הסטוריה נשפח. בן-תמליון בא אל המשלחת, הציע עזרה ושמירה. אני יכול להביא תועלת, שהרי אני 'מזיק' ויכול לחולל נזקים כבדים ומשמעותיים בארמון המלך, ולצית לכם להפסיק ברגע שתגורו עלי. אין תימה מדוע נשלח מזיק כדי להביא ישועה לכם ישראל, ולא הטילו תפקיד נכבד זה על שליח נאמן פדגמת משה רבנו, שנשלח לגאל את בני ישראל, או עזרא ונחמיה שהנהיגו את בני ישראל בגאולה השניה, או כל הצדיקים והחכמים לאורך כל הדורות שגלגלו על ידיהם זכויות רבות, והסבה שלכאן נכנס שד טמא לעבי הקורה, להביא ישועה לכם ישראל, כי הוא מביא הנזק, הוא האחראי על הגזרה, לכן מטל עליו לתקן את שקלקל (מהרש"א). כאשר המזיק בעצמו נאלץ לבטל את מעשי-ידי, זה לגביו עניש גדול ומשמעותי, שדוקא המתנגדים יביאו את זרי הכבוד, ואף על פי כן אין זה כבוד לעם ישראל, שתבא כזו הצלה מרוממות דרך שליח כל כך רדוד. על כן בכה רבי שמעון, על כזה סוג של עזרה שהוא זוכה, ואמר: מה הגר, שאינה אלא שפחה של בית אבא, כשהיתה מחוץ לבין אברהם אדוני, והיתה זקוקה לשמירה וסיוע, נזדמן לה מלאך, לא פעם ולא פעמים, אלא שלש פעמים, אני אפלו לא פעם אחת, אלא נשלח לי לעזרה אחד הכחות הרדודים ושליח שפל.

אברהם בית אבא

את התגלות המלאך בבית אברהם אבינו, ציין רבי שמעון כגלוי "בבית אבא", כי התנאי העיקרי לנבואה ולראיית מלאך, הוא זכות אבות, ומכיון שאני - רבי שמעון יש לי זאת, על כן זכאי אני לגלוי ברמה גבוהה יותר. אף על פי כן הסכים רבי שמעון לעזרתו, כי ראה רמז לכה, שדוקא נושא טמאת השרצים עלה לדיון בדרך, והמסקנה המתבקשת בו שלא רק השרץ טמא, אלא

כל מה שסביבו. כך גם בנושא השליחות אל טמאת רומי, כל מה שסביב אמור להיות טמא, לכן אמר רבי שמעון: "יבא הנס מכל מקום". בן-תמליון שהיה 'מזיק' מקצועי עם תעודות, ידע כיצד לפעול, עזב את הרבנים בדרךם לרומא, הקדים אותם לארמון הקיסר, ושם נכנס כדבוק וכמחלה בבתו של הקיסר, שלפנתע חלתה באופן מסתורי ומפחיד. אין אנו יודעים איזה חלק פעיל היא נטלה בהחלטות לקבע את הגזרות הרעות על עם-ישראל, אבל אלה שראו עד כמה נוראה המחלה, והשכילו לערוך קצת חשבון של שכר ועניש, לא נבהלו כלל וכלל מהסבל המרובה שלה. בבית הקיסר לא היה איש שידע לערוך כזה "חשבון של עולם", הכל הסתובבו חסרי-ישע ואובדי-עצות סביב מטת חליה, לשכר טובי הרופאים נלאו מלהגיש ישע ומזור, וגדולי הכשפים לא יכלו להציע עזרה.

בן-תמליון צא!

רבי שמעון בר יוחאי התקרב לארמון בדיק באמצע קלחת החפוש הקדחתני אחר רופאים, רוקחים, יועצים, ומגרשי מחלות. כאשר הגיע רבי שמעון לשם, וראה את המבוכה הגדולה בארמון הקיסר, נגש למטת חליה של הנסיכה, ואמר בלחש: "בן-תמליון צא! בן-תמליון צא!" החכמים קראו לו ופקדו עליו לצאת, הוא אכן ציית ובן-רגע נראתה הקלה משמעותית מאד במחלתה של הנסיכה, שמיד הבריאה וקמה על רגליה. הקיסר היה מרגש ונפעם, הלך אמר להם: בקשו את כל מה שיש לכם לבקש, את כל בקשותיכם אמלא. מלבד זאת לקח אותם לסיר בארמון, והכניס אותם לבית גנניו לקחת את כל מה שהם רוצים. שם, בתוך חדר הכספת הסודיים של הקיסר, הם מצאו את אגרת הפקדה ההיא, האוסרת על היהודים לשמר שבת, לעשות ברית מילה ולשמר על טהרת המשפחה. את האגרת הזו הם קרעו לגזרים, והשמידה מעל פני האדמה.

דם טרי מבצבץ מהפרכת

העבדה שרבי אלעזר הצליח לחדור אל תוך חדר הגזים של קיסר רומא, תשפך אור על עדות מענינת שהוא מספר בעצמו: ראיתי את הפרכת של קדש-הקדשים ברומי, שטיטוס הביאה אתו, ועדין היו עליה כמה טפי דמים אדמים וטריים, שהכהן הגדול הזה עליה לפני כמה מאות שנים, ביום-כפור. במשך כל השנים שהפרכת היתה תלויה במקומה, היה דם זה ספוג בפנים, ולא היה נראה כלפי חוץ, רק כאשר טיטוס הרשע הוריד את הפרכת, וכדי להביע את גדל רשעותו, הוא דקר אותה בחרב, או בצבצו טפות דם אלה, כאלו שהיה זה פצע בגוף חי, כאות וסמל של צער על חרבן (גיטין נ/א). שנים ארוכות נותרו טפות אלה במצב של זליגה, כאלו שהן עומדות בפתח של פצע טרי, ורבי אלעזר ספר שראה זאת. גם בהסטוריה המאחרת יותר, ישנן עדויות על חכמים שירדו למרתפי הנאותקן וראו שם חלק מפלי המקדש. דם זה נותר טרי לאורך כל השנים, כי הוא מביע את הצער הטרי של עם ישראל על חרבן בית המקדש. זה אינו צער על מארע שהיה בעבר, אלא כפי שחזו"ל מגדירים אותו: "דור שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאלו נחרב בימיו" (מדרש תהלים קל"ז).

לעילוי נשמת האשה הצנועה שנפטרה בשיבה טובה ובשם טוב מרת **אסתר בת יקירה** (חיריה) ושלמה פלוס נפטרה בכ"ו ניסן תשע"ב תהא נשמתה צרורה בצרור החיים

ניתן להשיג את הסדרה: **משפחת גבהרד**, רח' משך חכמה 35, מודיעין עילית, מיקוד 71919 טל. 08-9744666 אפשרות לרכישה בכרטיס אשראי ובשיקים, חובלה עד הבית.

על כל התלמוד הבבלי והירושלמי **22 ספרים**

הסידרה המפוארת: **"שיעורים בהגדות חז"ל"** על פי סדר הספר "עין יעקב"